

SVARTÅ STRAND

Utredning inför detaljplan

2020.01.15

Innehåll

01 LOKSTALLARNA s. 3

Inledning s. 4

Lokstallarna s. 5

02 BLÅ VÄRDEN s. 8

Inledning s. 9

Dagvattendammen s. 9

03 GRÖNA VÄRDEN s. 13

Inledning s. 14

Park ger grön huvudled för fotgängare och cyklister s. 15

Naturstigen s. 17

01

LOKSTALLARNA

1.1 INLEDNING

1.2 LOKSTALLARNA

1.1 Inledning

OMRÅDET DÅ OCH NU

Historiskt sett har lokstallarna i Mjölby spelat en central roll för järnvägen. Då ångloken inte kunde färdas längre sträckor utan att behöva fylla på med vatten och tömma aska ur fyrboxen fanns lokstallar placerade med jämna mellanrum utmed järnvägen. Vid lokstallarna byttes loket ut mot ett nysmört lok med fulla förråd.

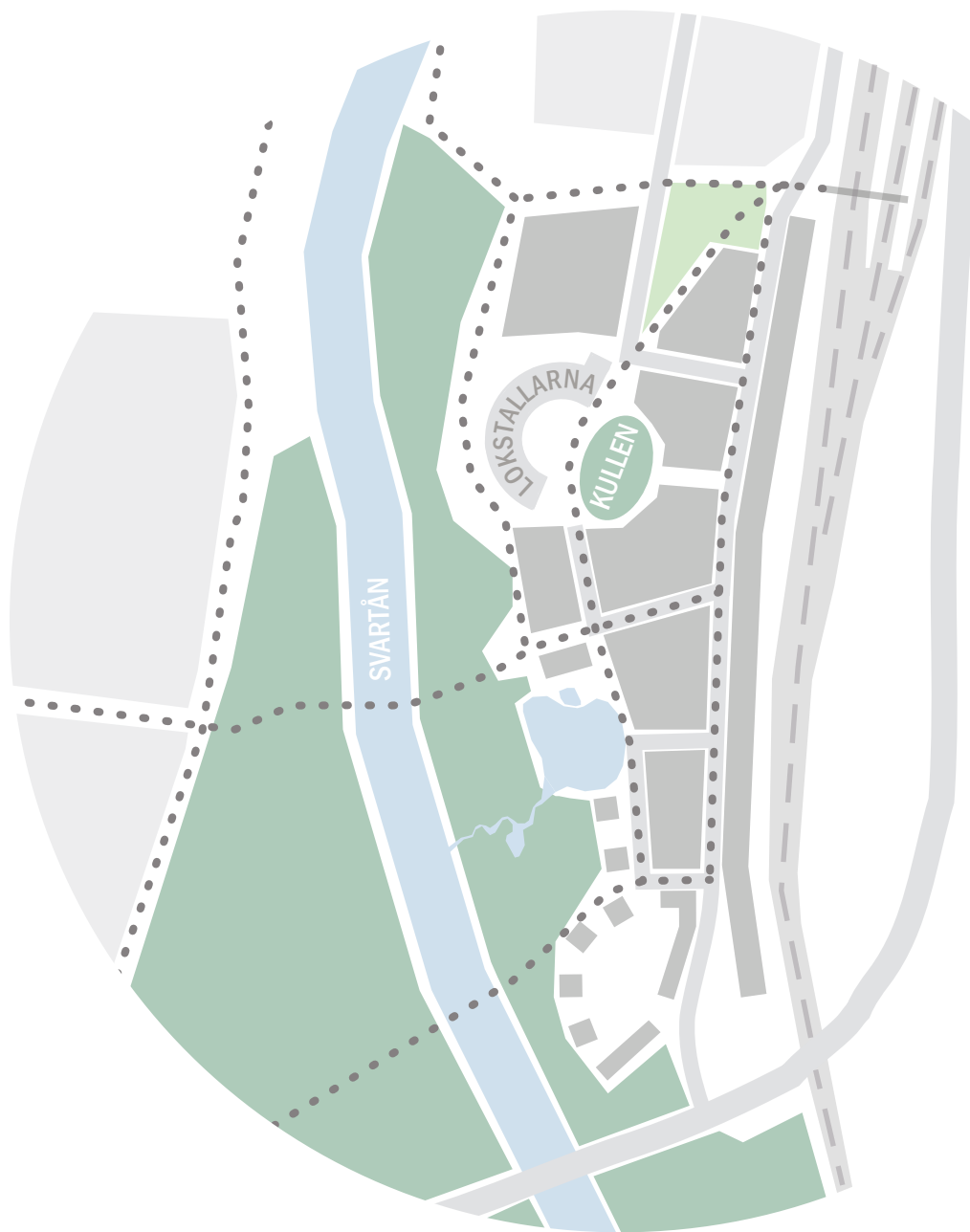
Idag huserar bland annat Blåklintsbuss i det gamla lokstallet i Mjölby. Spår av byggnadens tidigare funktion går fortfarande att finna på platsen i form av de järnvägsspår som leder fram till den cirkulära platsbildningen framför byggnaden. Det går även att se var den tidigare vändplattan funnits, då det i den asfalterade ytan finns en cirkel av naturstenshällar.

LOKSTALLARNAS BETYDELSE FÖR DEN NYA STADSDELEN

Lokstallarna kommer att ligga i hjärtat av den nya stadsdelen Svartå strand. Platsen ligger dessutom utefter en föreslagen huvudled för gång och cykel. Placeringen gör att ett naturligt flöde av människor kommer att passera lokstallarna. Det strategiska läget tillsammans med det kulturhistoriska värdet gör lokstallarna med den intilliggande kullen till en självklar centrumplats för det nya området.

Lokstallarnas placering i det nya området

- BILVÄG
- RÖRELSESTRÅK FOTGÄNGARE & CYKLISTER
- JÄRNVÄG
- PARK
- NATUR
- VATTEN
- BEFINTLIGA KVARTER
- PLANERAD KVARTERSSTRUKTUR

2018

1930

1.2 Lokstallarna

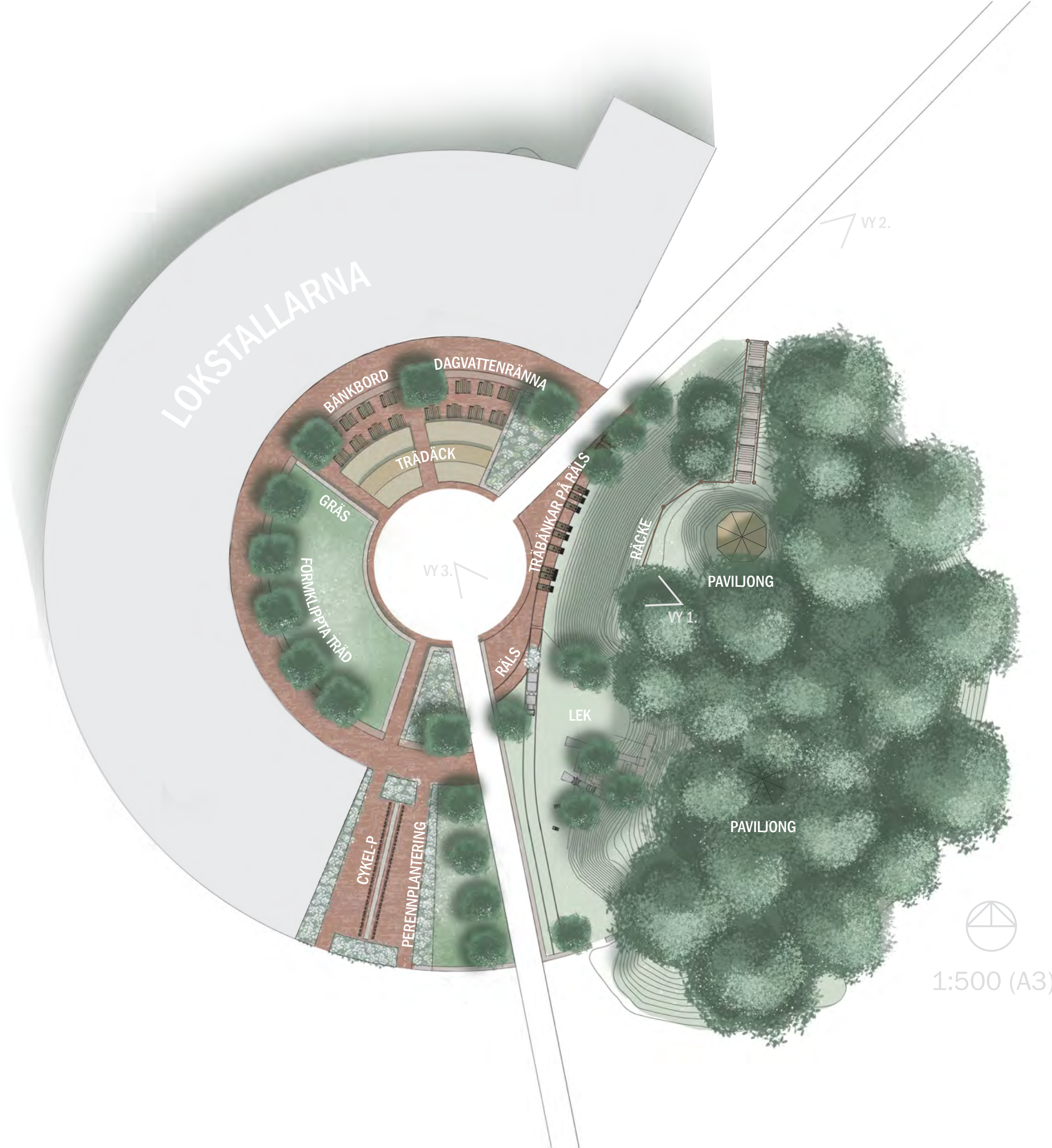
BEVARAD KARAKTÄR OCH TILLVARATAGET FORMSPRÅK

För att bevara och förmedla en känsla av vad platsen använts till historiskt föreslås att det tidigare formspråket återspeglas i utformningen av den nya centrumplatsen. Ytan för den tidigare vändplattan behålls som en öppen plats, en slags mittpunkt där fotgängare och cyklister byter riktning, precis som loken tidigare gjorde. Från denna mittpunkt, där spår en gång ledde fram till stallarna, leder nu istället gångvägar fotgängare vidare in på torget eller mot mål i närområdet.

Material och detaljer spelar en viktig roll i skapandet av en plats som ska förmedla en historia. De järnvägsspår som finns kvar återanvänds för att ytterligare stärka järnvägens tidigare så självklara roll på platsen. Här, i form av ett spår längs kullens västra sida. Trä, som vändplattan var gjord av, och rött tegel som återfinns i byggnadens fasad, är två ytterligare material som används på torgytan.

EXEMPELBILD

LOKSTALLARNA - ETT VÄRLDSVANT TORG MED HEMKÄR KÄNSLA

I nya bostadsområden finns ofta en efterfrågan efter lokala butiker, tjänster och verksamheter så som minilivs, cykelverkstad, café, frisör och föreningslokal för att nämna några. Lokstallarna har potential att rymma flertalet av dessa och på så sätt ytterligare stärka torgets roll som centrumpunkt i området.

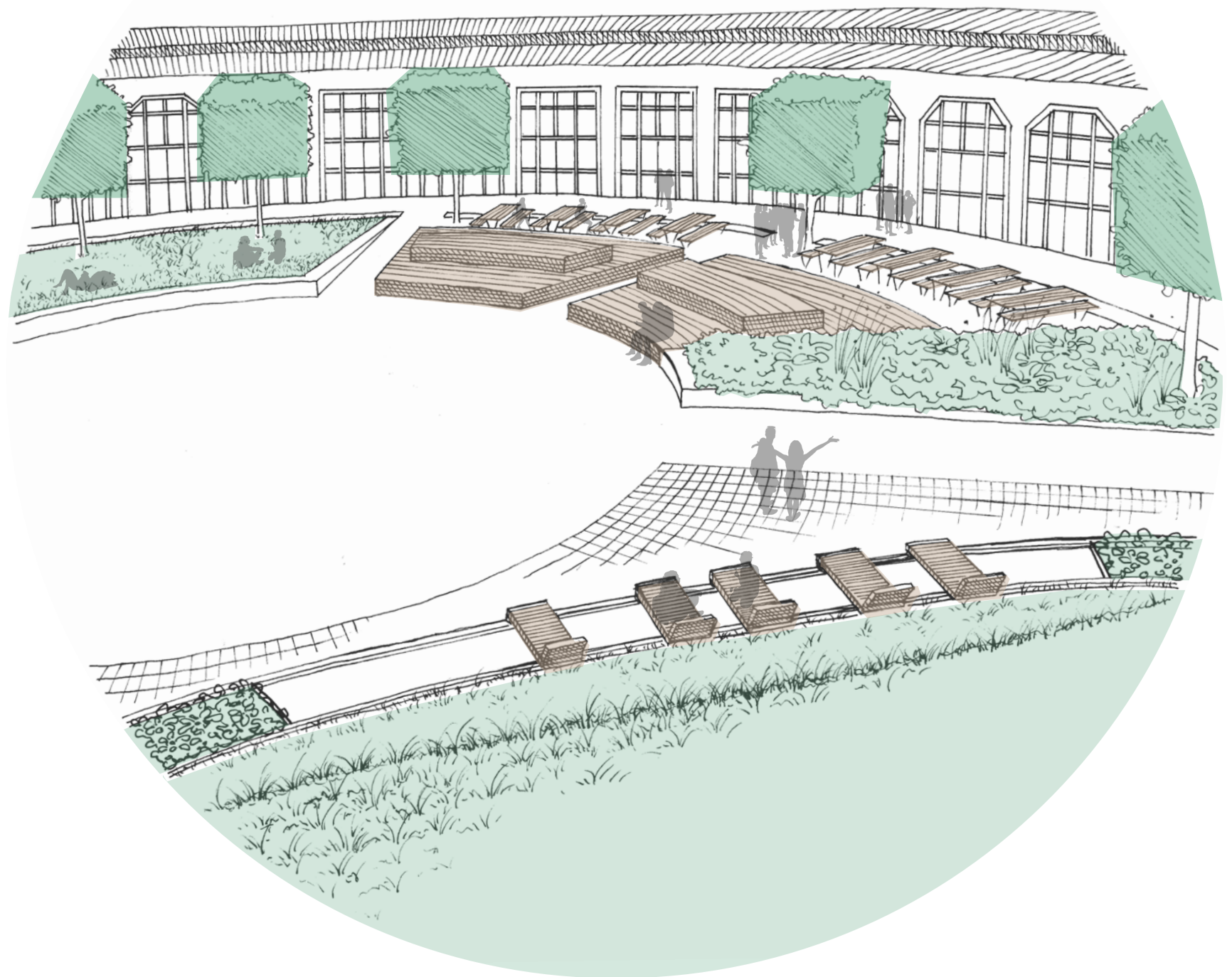
Till torget kommer man för att uträtta ärenden eller för att ta en kaffe i solen och umgås eller betrakta andra människor. Förslaget är fokuserat kring att skapa många olika sittmöjligheter och stödja en variation av användningsområden. De flyttbara bänkborden kan tas bort för att göra plats för försäljningsstånd eller julmarknad. Den öppna centrala ytan på torget kan fungera som uppställningsplats för foodtrucks eller varför inte en scen för uppträdanden?

Rälsbänkarna är skjutbara och möjliggör för besökaren att välja att sitta flera tillsammans eller mer enskilt.

KULLEN GER EN STÄRKT IDENTITET

När man rör sig på Kyrkogatan i riktning mot torget syns redan på långt håll kullen och dess trappa som leder upp till kullens topp, där en paviljong tronar. Som en slags målpunkt i gatans fond leder kullen besökaren till stadsdelens hjärta. Via trappan tar sig besökaren upp till den tillgängliggjorda utblicksplatsen för att få en god överblick över det intilliggande torget.

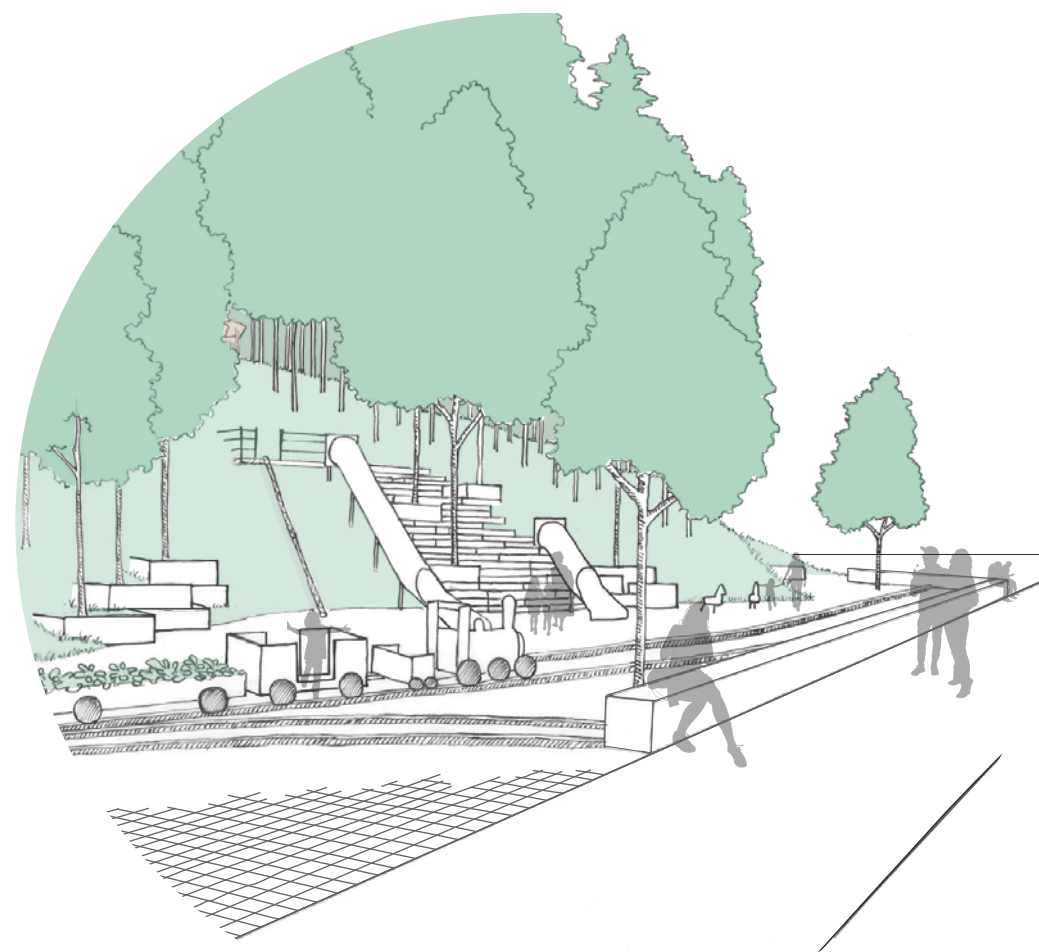
Kullen bidrar med sin unika form och växtlighet till att ge stadsdelscentrat en spännande och trivsamt inramning. Med sin volym gör den inte bara det gröna mer påtagligt utan hjälper även till att skapa en tydlig rumslighet på torget.

VY 1 - FRÅN KULLEN NER PÅ TORGET

VY 2 - TORGETS NORRA ENTRÉ

VY 3 - LEK

02

BLÅ VÄRDEN

2.1 INLEDNING

2.2 DAGVATTENDAMM

2.1 Inledning

BLÅA VÄRDEN ATT UTVECKLA

Genom Mjölbys stadskärna flyter Svartån. Svartån bidrar med allt från ett rikare djurliv till såväl visuella som miljömässiga värden till sin närmiljö. Stadsdelen Svartå strand är som namnet antyder lokaliserat längs med Svartån och får därmed ta del av den mångfald som ån har att erbjuda.

För att stärka kopplingen mellan det nya området och Svartån blir det viktigt att skapa både visuella och fysiska länkar ner till vattnet. Genom tydliga siktlinjer och en möjlighet för människor att ta sig ner till vattnet stärks upplevelsen av och möjligheten att utnyttja det vattennära läget. Det skogsparti som skiljer det bebyggda området från Svartån är idag en visuell barriär men framför allt en mycket värdefull miljö som måste hanteras varsamt.

2.2 Dagvattendamm

I den nya stadsdelen finns även en befintlig dagvattendamm. När det nya området byggs kommer volymen dagvatten som behöver fördröjas att öka. Den befintliga dagvattendammen behöver därför utökas och byggas om. I samband med ombyggnaden föreslås även utbyggnaden av en anslutande miljödamm vilken har för avsikt att förbättra kvaliteten på det vatten som släpps ut i Svartån.

SVARTÅN

BEF. DAGVATTENDAMM

DAGVATTENDAMM BLIR REKREATIONSOMRÅDE

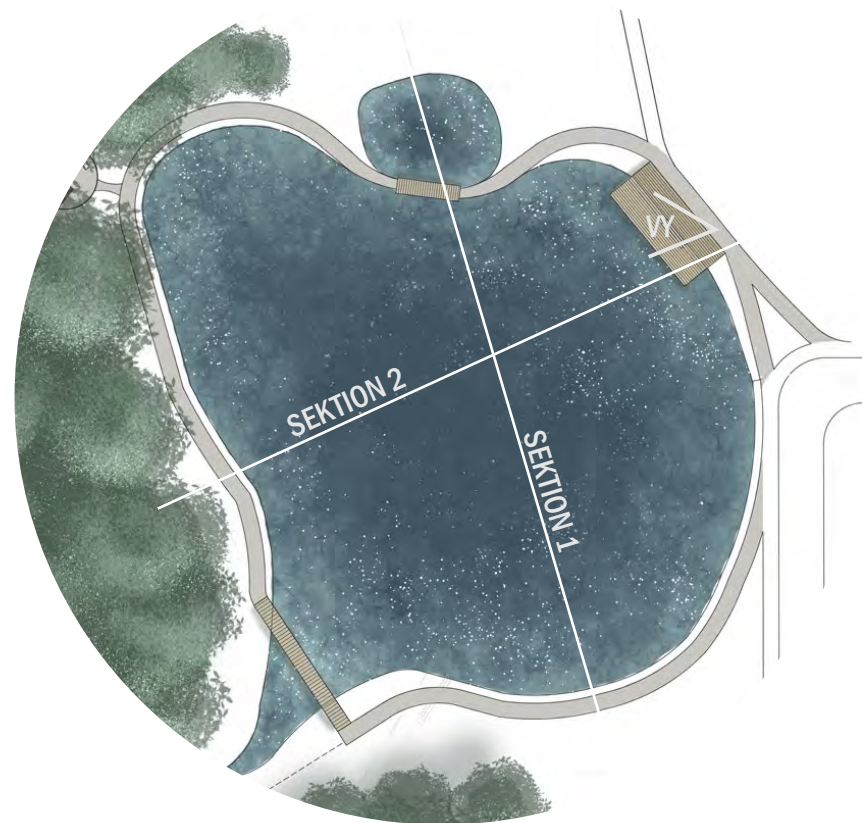
Omgivningen runt dammen idag är inte tillgänglig för besökare eller anpassad för vistelse. Runt dammen växer mycket sly och vattendjupet är tillräckligt lågt för att vass ska kunna växa i dammen. Det gör att växtlighet idag täcker en stor del av vattenytan.

I den framtida stadsdelen utvecklas dammområdet till en plats där man kan vistas och komma nära naturen och vattnet i dammen. En stenmjölsgång skapas som leder besökare runt dammen och fram till naturstigen som i sin tur leder vidare ner till Svartån. Området kompletteras med rekreativa värden i form av en grillplats med bänkbord och intill denna en hinderbana i trä. Hinderbanan har en "naturlig" karaktär och är väl inpassad i sin närmiljö. Vid dammen anläggs ett trädäck som låter besökare komma hela vägen ner till vattnet i dammen för att på ett bekvämt sätt ta in vattnet och miljön på nära håll.

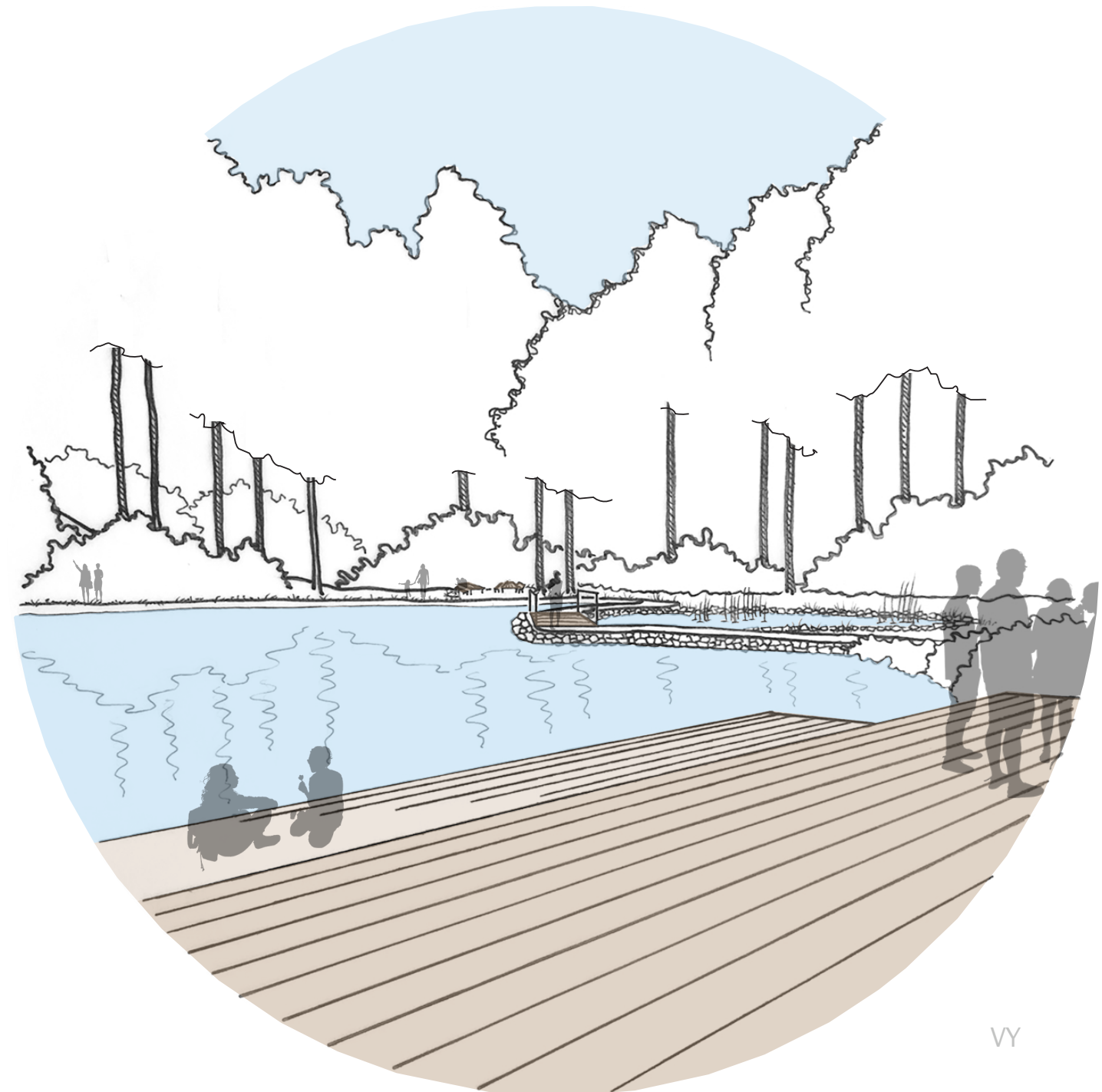
Dagens damm saknar en miljödam som hjälper till att fånga upp tungmetaller och olja som kommer med dagvattnet. Vid utveckling av området anläggs därför en miljödam som hjälper till att rena vattnet innan det rinner vidare ut i reservoardammen och senare till Svartån. Dammen breddas och görs djupare för att tillgodose behovet av att kunna fördröja en omkring dubbelt så stor volym vatten jämfört med idag.

Utlödet i dammen får en ny position och blir öppet, vilket ytterligare tillgängliggör vattnet och dess väg ner till Svartån för de besökare som kommer till platsen.

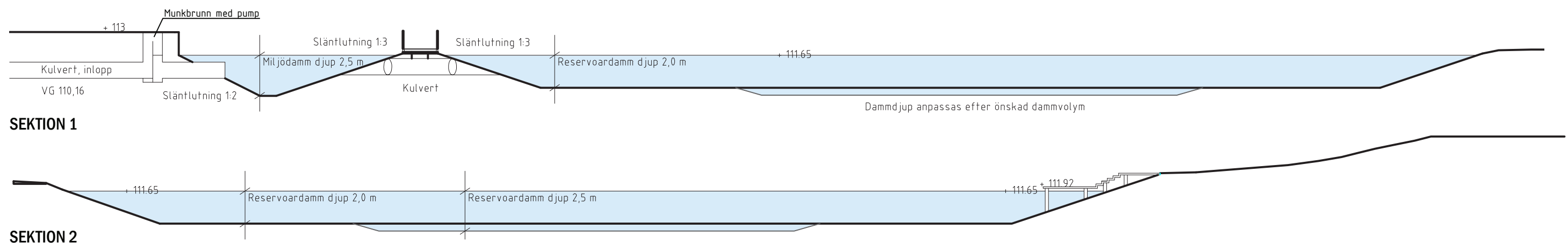
ÖVERSIKT

VY

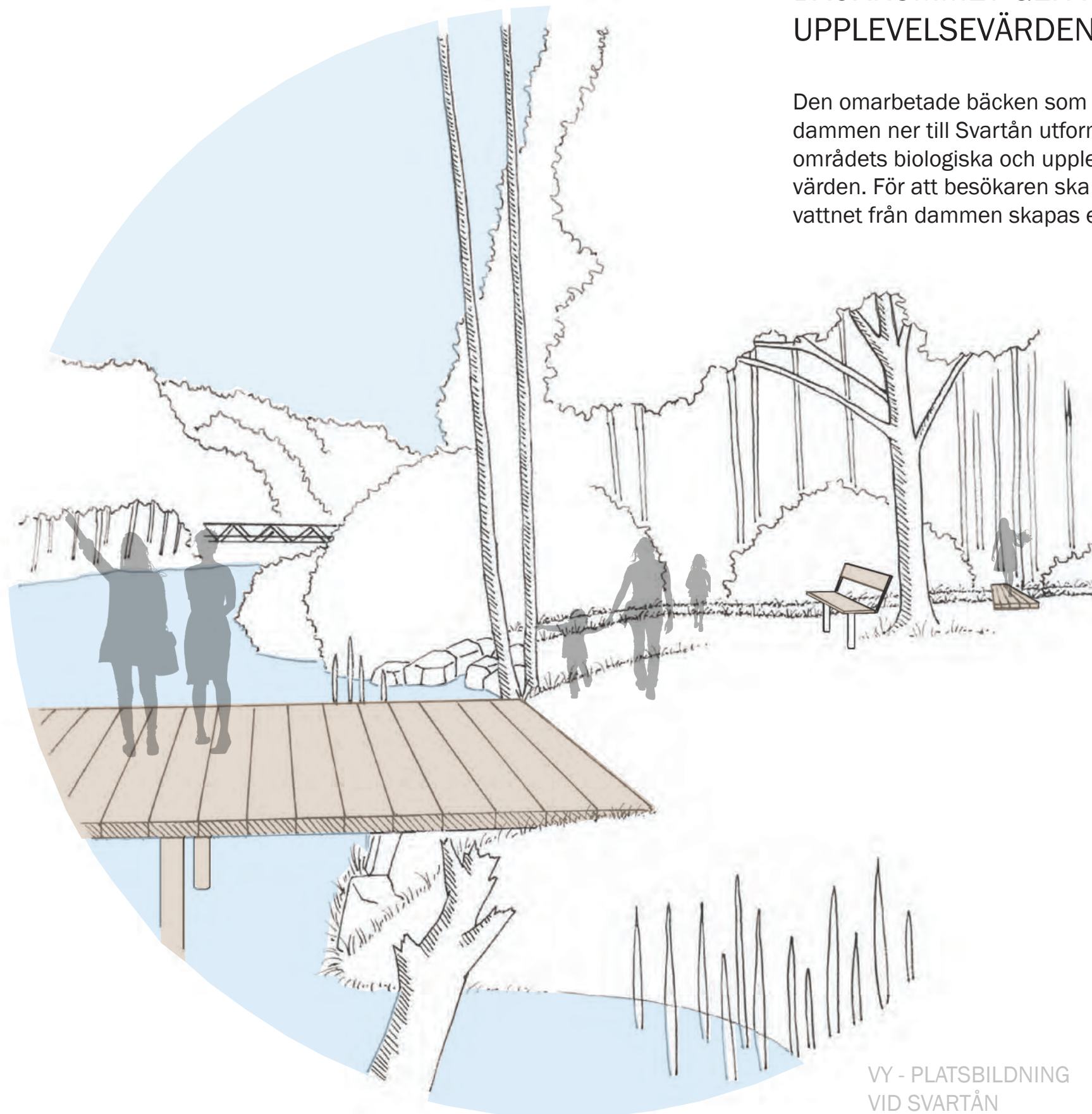
REGLERING AV VATTENNIVÅ VIA MUNKBRUNN

Med hjälp av en munkbrunn som placeras mellan inflödet och miljödammen kan vattennivån höjas i både miljödamm och reservoardamm, vilket ökar dammens kapacitet. För att ytterligare öka dammens kapacitet samt minska tillväxten av vass, och därmed skötselbehovet, tas öarna bort. Dammens djup anpassas efter beräknad fördröjningsvolym. Släntlutningen korrigeras till 1/3 för att skapa stabilare slänter i dammen.

BÄCKRUMMET GER FÖRHÖJDA UPPLEVELSEVÄRDEN

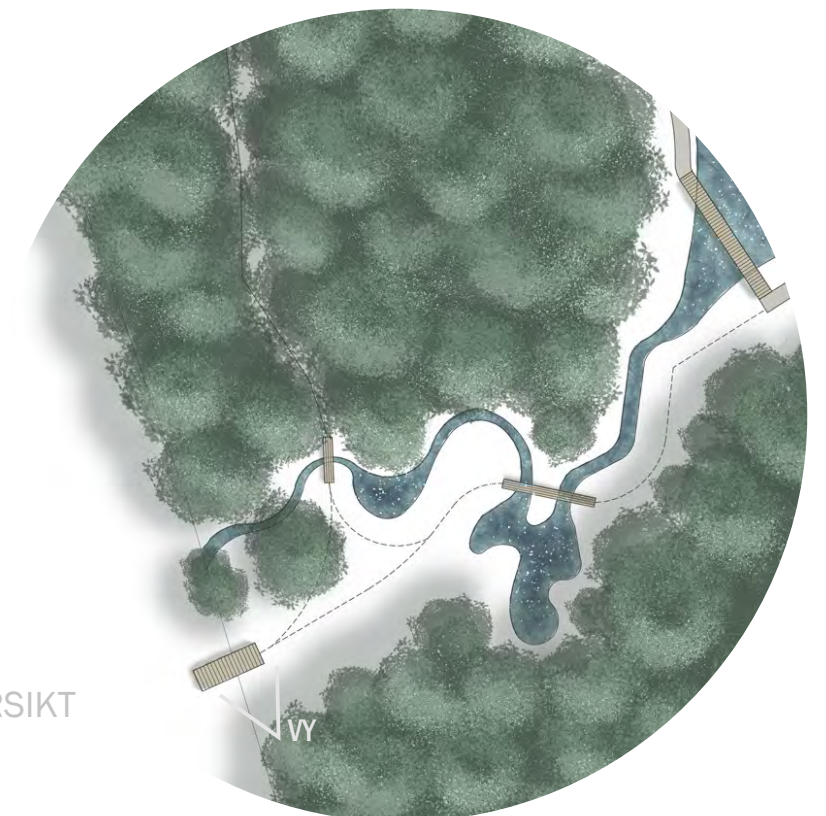
Den omarbetade bäcken som leder vattnet från dammen ner till Svartån utformas för att stärka områdets biologiska och upplevelsemässiga värden. För att besökaren ska kunna följa vattnet från dammen skapas en gångstig längs

VY - PLATSbildning
vid Svartån

bäcken som leder ned till en platsbildning vid ån. Detta stärker som tidigare nämnt upplevelsen av ett vattennära läge i området. För att ytterligare stärka upplevelsen och erbjuda pedagogiska möjligheter av vattnets väg från damm till ån korsar gångstigen bäcken med hjälp av träspänger ett flertal gånger. Detta skapar en dynamik som höjer upplevelsevärdet hos platsen.

Med den höjdmässiga skillnaden mellan dammen och Svartån kan bäcken utformas på ett sätt som bidrar till ökad syresättning av vattnet med små vattenfall och meandrande vattenbuckar där vatten kan stå mer stilla och som även skapar flexibilitet att hantera större vattenmängder vid kraftig nederbörd. Vid platsbildningen nere vid ån placeras ett trädäck som leder besökaren en bit ut på Svartån. Här iordningställs även sittmöjligheter för att öka tillgängligheten och möjligheten att uppehålla sig lite längre tid på platsen.

ÖVERSIKT

03

GRÖNA VÄRDEN

3.1 INLEDNING

3.2 PARK GER GRÖN
HUVUDLED FÖR
FOTGÄNGARE OCH
CYKLISTER

3.3 NATURSTIGEN

3.1 Inledning

NATUR

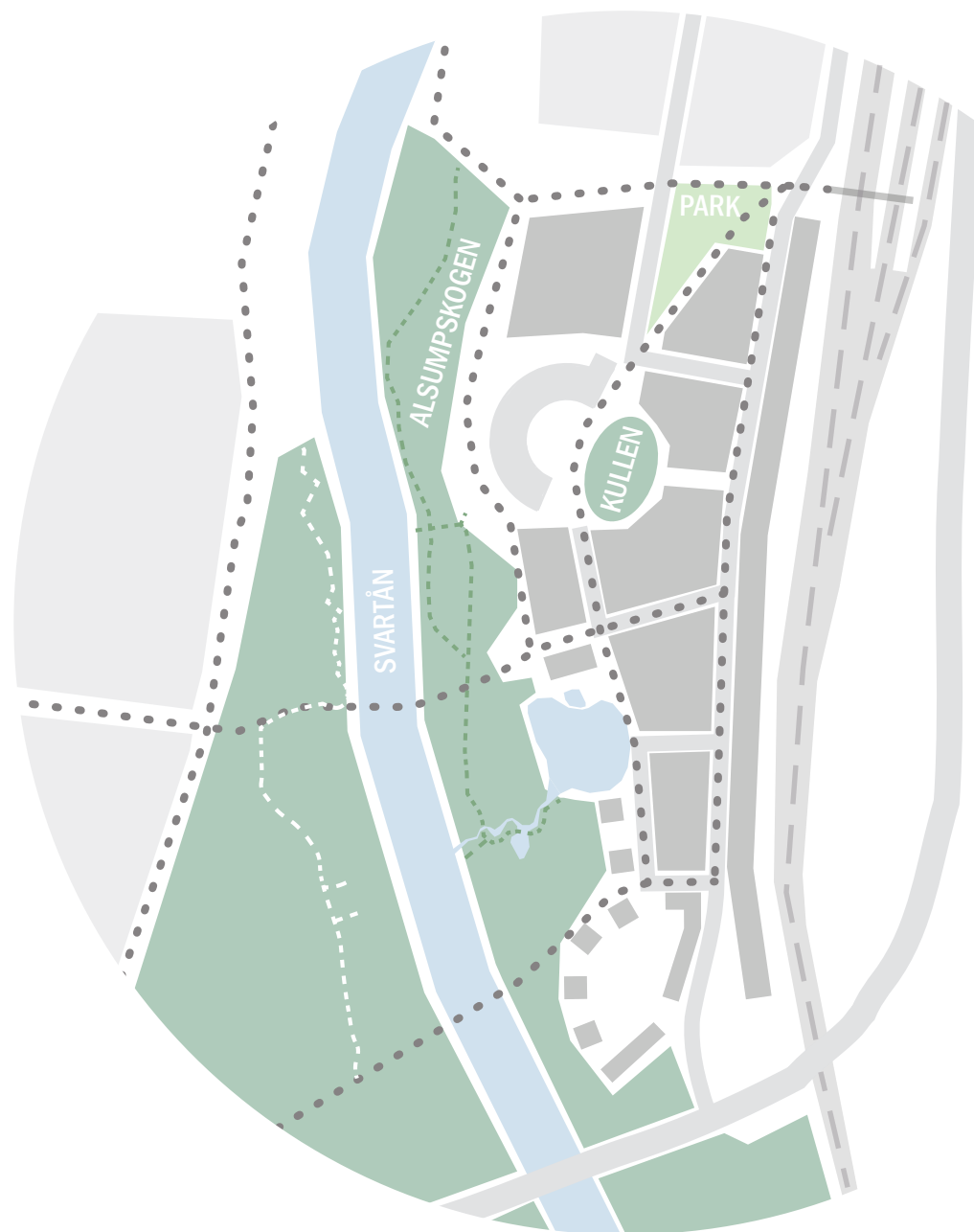
Svartå strand är ett område rikt på natur och grönska med Alsumpskogen och Svartån alldeles intill. Alsumpskogen möjliggör för rekreation och naturnära vistelse men är i dagsläget inte tillgängliggjord för sådana ändamål. På grund av den täta och delvis blöta vegetationen är det svårt att röra sig i skogen och att komma närmare ån. Med ett nytt område finns nu ett tydligt behov av en anlagd stig med spänger längs vissa sträckor för att kunna erbjuda boende och besökare vistelse i områdets grönaste delar och en närmare titt på den vackra Svartån.

KULLEN

Vid lokstallarna och det nya torg som föreslås som centrumpunkt finns en naturb eklädd kulle. Kullen bidrar med sin unika form och växtlighet till att ge stadsdelscentrat en spännande och trivsamt inramning. Med sin volym gör den inte bara det gröna mer påtagligt utan hjälper även till att skapa en tydlig rumslighet på torget. Denna kulle blir en viktig grön tillgång i Svartå strand och ett tydligt signalement för platsen.

ÖPPNA GRÖNYTOR

Nordöst om Lokstallarna föreslås en stadsdelspark då området i övrigt saknar öppna grönytor. Placeringen av parken ger viktiga gröna värden längs den nya gc-huvudled som går mellan resecentrum och det nya centrumtorget vid Lokstallarna samtidigt som det skapar en visuell buffert mellan övriga delar av Svartå strand och industriområdet i norr.

Gröna värden i området

- BILVÄG
- RÖRELSESTRÅK FOTGÄNGARE & CYKLISTER
- JÄRNVÄG
- NY KVARTERSPARK
- NATUR
- VATTEN
- BEFINTLIGA KVARTER
- PLANERAD KVARTERSSTRUKTUR
- NY NATURSTIG
- BEFINTLIG NATURSTIG

BILD FRÅN GRÖNOMRÅDET
KRING DAMMEN

BILDER FRÅN ALSUMPSKOGEN

3.2 PARK GER GRÖN HUVUDLED FÖR FOTGÄNGARE OCH CYKLISTER

Mellan järnvägsstationen och torget vid Lokstallarna sträcker sig en del av det huvudsakliga gång- och cykelstråk som blir en huvudled för cyklister och fotgängare i området. Denna del av gc-leden blir extra viktig då den har en direkt koppling till den nya järnvägsbron, resecentrum och den östra delen av staden. Dragningen av gc-vägen ämnar leda fotgängare och cyklister mot områdets kärna, torget vid lokstallarna, på ett tydligt och inbjudande sätt som återkopplar till områdets signifikanta känsla och karaktär.

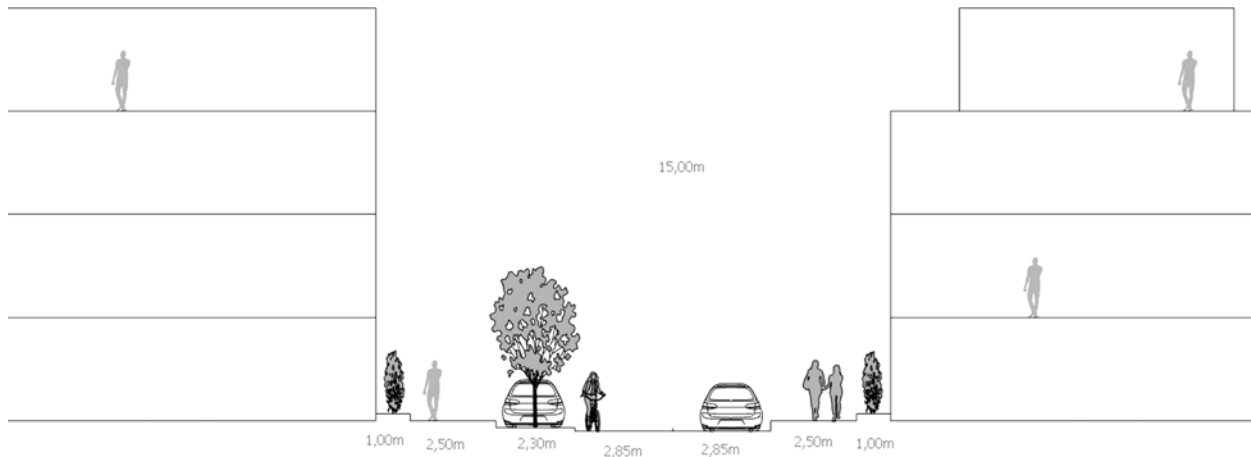
Den raka dragningen ger ett tydligt siktistråk med torget som målpunkt. Detta ökar den visuella orienterbarheten. Där gc-vägen möter Kyrkogatan övergår gatan till gångfartsområde, vilket ger ökad säkerhet för framför allt cyklister och fotgängare.

1:600 (A3)

LOKSTALLARNA

KYRKOGATAN

Utformning och disposition av Kyrkogatan är gjord utifrån Mjölby kommuns gatusektion med öppen dagvattenhantering.

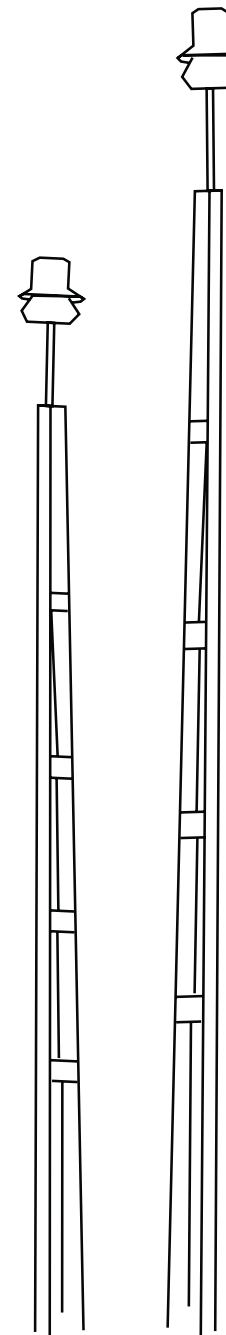

EXEMPELBILD - JÄRNVÄGSSPÅR ANVÄNDS SOM ETT GESTALTNINGSELEMENT LÄNGS PROMENADVÄG

ILLUSTRATION - BEF. BELYSNINGSSTOLPAR

EXEMPELBILD - BELYSNINGSARMATUR PÅ ARM

STRÅKETS KARAKTÄR

Närmast torget, samt på torgbildningen vid nordöstra sidan av gångfartsområdet, återanvänds de belysningsstolpar som idag står kvar vid lokstallarna. Detta ger en känsla av historia och stärker platsens identitet. Där gc-vägen går genom parken används parkstolpar av liknande karaktär men med en belysningsarm som sträcker sig över vägen för att undvika att armaturen skuggas av träden i den nyplanterade ensidiga allén.

Den förlängda torgytan mellan gångfartsområdet och torget vid lokstallarna beläggs med en spännande markbeläggning. Markbeläggningen utgörs, likt markbeläggningen vid lokstallarna, av de material som idag finns på platsen. Detta stärker den historiska förankringen ytterligare.

Längs stråket används gamla järnvägsspår i markbeläggningen (se inspirationsbild t.v.). Dessa järnvägsspår ökar orienterbarheten då de tydligt dras mellan resecentrum och det nya centrumtorget vid Lokstallarna och fungerar samtidigt som ett identitetsskapande element i området.

PARKEN

Den nya kvartersparken tillgodoser ett behov av gröna och öppna vistelsezoner, något som området i övrigt saknar. Parkens position är central mellan järnvägsbron och centrumpunkten i det nya området (lokstallarna). Detta gör den lättillgänglig för boende och besökare i området och fungerar samtidigt som en visuell buffertzona mot industrierna i norr.

Genom att ta tillvara på överskottsmassor från anläggningen av den nya stadsdelen kan en intressant rumslighet skapas med hjälp av markmodeller. Markmodelleringen hjälper till att stärka känslan av omgivande grönska för parkens besökare.

3.3 NATURSTIGEN

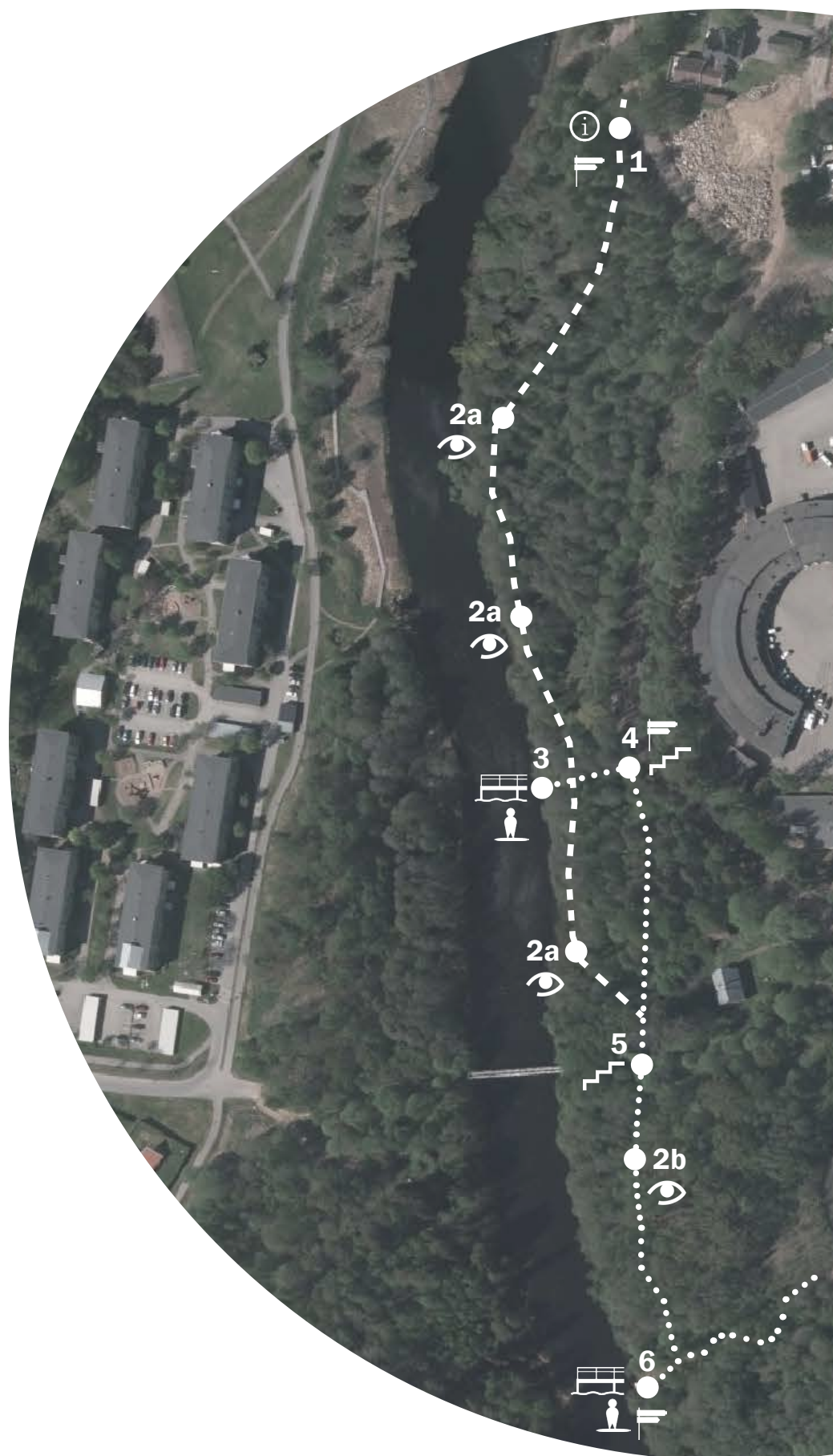
Naturen längs ån vid Svartå Strand utgörs till stor del av skog. Den största andelen skog är alsumpskog. Den alsumpskog som breder ut sig längs Svartåns strand är på många sätt värdefull. Skogen i området erbjuder boende och besökare mycket, bland annat ekosystemtjänster i form av förbättrad luftkvalitet samt en avkopplande, vacker och rekreativ närmiljö att vistas i.

Till naturmiljön i en alsumpskog hör även en bitvis mycket blöt mark. Detta gör framkomligheten hos just denna naturtyp svår. För att få uppleva alsumpskogen och även komma närmare Svartån skapas en naturstig. I de blötare partierna anläggs träspänger medan sträckan längs torrare partier grusas av.

Stigens dragning ämnar låta besökaren få uppleva såväl vattennära miljöer som naturmiljön en bit in bland träden. Dragningen ger även stärkta kopplingar mellan det nya området och vattnet. Befintliga naturvärden bevaras och framhävs.

- Naturstig
- Byggnad
- Bilväg
- Gång- och cykelväg
- Gångväg

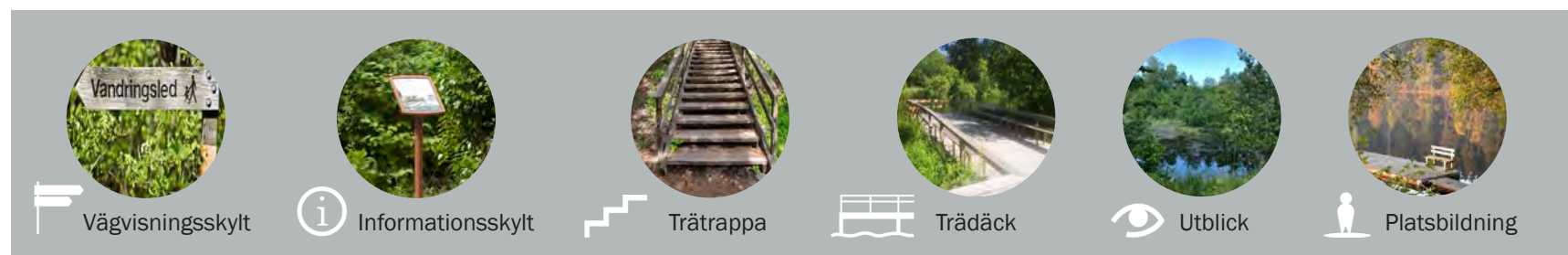
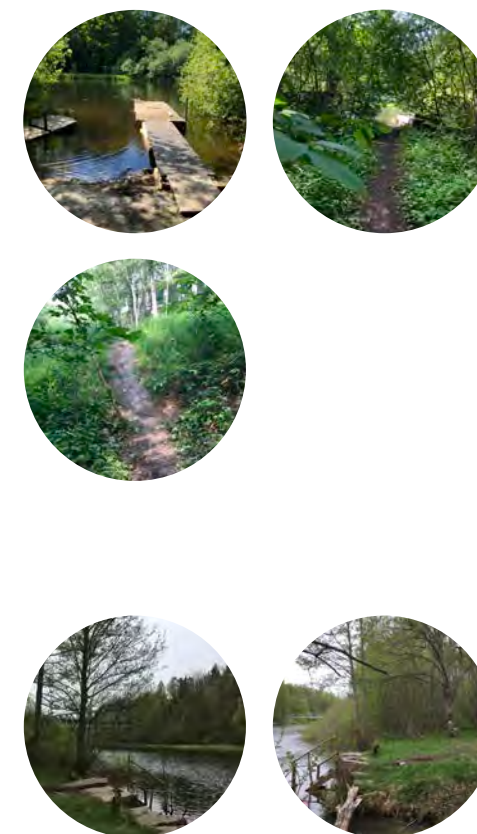

ÅTGÄRDER LÄNGS STIGEN

- 1** Norra entrén till naturstigen förses med informationsskylt och vägvisningsskylt.
- 2** 2a - Utblickar mot vattnet. Här röjs sly och mindre träd bort för att skapa en vy mot Svartån.
2b - Vy av berget. Här röjs sly och mindre träd bort för att framhäva bergsväggen.
- 3** På denna plats finns en gammal bod och en brygga som båda tas bort. Bryggan ersätts av ett nytt trädäck. På trädäcket placeras en bänk. Den befintliga stigen fram till platsen röjs upp och breddas. Platsen städas från skräp.
- 4** Här tar man sig ner från gång- och cykelvägen till platsbildningen (punkt 3) och naturstigen. På grund av den branta lutningen och den påtagliga höjdskillnaden byggs här en trätrappa. Här placeras även en vägvisningsskylt.
- 5** Här korsar naturstigen gång- och cykelvägen. För god tillgänglighet krävs en trappa på var sida av gc-vägen.
- 6** Vid denna platsbildning byggs ett trädäck som leder besökaren ut över vattnet. På trädäcket placeras en bänk. Här placeras även en vägvisningsskylt som visar riktningen för naturstigen och den stig som leder upp till dagvattendammen.

BILDER FRÅN PLATSEN

----- Träspänger

Längs denna sträcka är marken blötare vilket gör träspänger till en nödvändighet för god framkomlighet. Träspänger är dessutom mer skonsamma för miljön då det mänskliga avtrycket på mark och natur minskas. Spängerna utgörs av fyra plankor som dimensioneras så att två människor som möts har möjlighet att passera varandra. Denna sträcka kräver mycket röjning av sly. Bild visar exempel på spång.

..... Stig

Längs denna sträcka skapas en torrlagd stig. Sträckan städas från sly och lågt hängande grenar. Stigen ska vara minst 80 cm bred och det ska gärna vara 2,5 meter fri höjd till de lägst hängande grenarna över stigen.

